

Zpráva z konference *Aktuální otázky současné jazykovědné rusistiky V*

Dne 28. listopadu 2014 se v zasedací místnosti děkanátu Filozofické fakulty Masarykovy univerzity konala jednodenní konference *Aktuální otázky současné jazykovědné rusistiky*, která byla již pátou v pořadí a kterou zorganizoval seminář východoslovanských jazyků a literatur Ústavu slavistiky FF MU v Brně ve spolupráci s Českou asociací slavistů. Konference byla tentokrát uspořádána u příležitosti dvou jubileí našich významných rusistů: jednak nedožitých 90. narozenin prof. PhDr. **Jiřího Jiráčka**, DrSc. (* 2. 12. 1924 – † 22. 4. 2014), jednak 70. narozenin doc. PhDr. **Aleše Brandnera**, CSc. (* 31. 12. 1944).

Úvodního slova se ujal organizátor konference, doc. PhDr. **Jiří Gazda**, CSc., jenž pronesl několik vět o obou jubilatech a jejich rusistické činnosti. Vyřídil rovněž pozdrav **S. Žaži**, který se nemohl konference osobně zúčastnit. Jeho příspěvek (v němž se věnuje postavení slůvek *ли* a *-ли* v ruštině a v češtině), stejně jako příspěvek **T. Juříčkové** (věnovaný problémům překladu technických textů z ruštiny do češtiny), bude uveřejněn v připravované publikaci. Zahájení konference byl přítomen i vedoucí Ústavu slavisti-

ky FF MU, prof. PhDr. **Ivo Pospíšil**, DrSc.

Prvním přednášejícím byl jubilant **A. Brandner** (Brno), který svůj příspěvek zasvětil A. Ch. Vostokovi, zakladateli historicko-srovnávací jazykovědy a slavistiky v Rusku. Přednášející se zaměřil na to, jak se historicko-srovnávací metoda odrazila ve Vostokovových dílech. Dalším vystupujícím byl **I. Pospíšil** (Brno), jenž se ve svém příspěvku věnoval užití staršího lexika v současné ruské próze. **J. Sokolová** (Nitra) přednesla příspěvek zabývající se sémantickou a pragmatickou stránkou tzv. lexikální reduplikace, jež je velmi produktivní složkou současného jazyka. Na vizuálně-percepční obrazy v básních stříbrného věku a jejich sémantickou stránku se ve svém referátě zaměřila **S. Koryčánková** (Brno). **L. Adásova** (Nižní Novgorod) ve svém příspěvku posluchače seznámila s lingvistickou sovětologií, s předmětem jejího zkoumání a metodologií a krátce se věnovala ruským a neruským kognitivním výzkumům v oblasti sovětologie. **J. Gallo** (Nitra) se věnoval způsobům vyjadřování kategorie neurčitosti v kontrastivním a translato-logickém rusko-českém plánu. Po-

zorování byla podložena původním excerpčním materiálem. Přehled přístupů k vymezení kategorie vidu podal **J. Kesner** (Hradec Králové). Ta je mnohými považována za nejsložitější kategorii ruského slovesa, jejíž zkoumání je spojeno s řadou problémů. **Z. Nedomová** (Ostrava) přednesla referát, který se věnoval ruským nesklonným substantivům. Pukázala na to, že tato slova vznikala apelativizací antroponym a toponym v rámci tzv. historické či etymologické metonymie. Příspěvek byl doplněn bohatým dokladovým materiálem. **L. Plesník** (Ostrava) se zaměřil na analytická adjektiva: na jejich definici a výzkumy během posledního století. Vyzdvihl, že analytická adjektiva jsou aktivní součástí lexika zejména od 90. let 20. století, a to v souvislosti s užíváním angličtiny jako světového jazyka.

Dopolední blok referátů byl ukončen plodnou diskusí, po níž následovala přestávka na oběd.

Prvním odpoledním příspěvkem byl referát **B. Rudincové** (Ostrava), která se věnovala odvozovacím potenciálem anglických přejímek v ruštině. Nastínila také tendence v oblasti odvozování nových slov od cizojazyčných základů. **I. Kalita** (Ústí nad Labem) ve svém příspěvku sledovala užití obecně slovanského neutrálního slova *брат* v oblasti slangu na konci 20. století. S inovativními tendencemi při tvoření nových pojmenování barev, zejména v průmyslu, posluchače seznámila **J. Svobodová** (Plzeň). Přednášející se zaměřila na způsoby motivace nových pojmenování, na jejich struk-

туру a na jejich fungování v oblasti reklamy. **M. Vágnerová** (České Budějovice) svou pozornost ve svém kontrastivním rusko-česko-německém příspěvku obrátila na ruská adjektiva tvořená produktivním prefixem *без-/без-*. Tato adjektiva klasifikuje, všímá si, jaká slova jsou motivujícími a jaký vztah mají ke svým neprefigovaným protějškům. Překladu tzv. bezekvivalentního lexika se věnoval **D. Tellinger** (Košice), jenž uvedl konkrétní příklady možných převodů. Autor se opíral o svá dlouhodobá bádání v této oblasti. Etymologický příspěvek **I. Janyškové** (Brno) pojednával o několika českých slovech a jejich ruských paralelách ve spisovné ruštině i v nářečích. Konkrétně šlo o dvojice *šutka* × *шутка*, *slanina* × *слианина*, *čirání* × *чуранье* a *celovat* × *целовать*. Tématem následujícího příspěvku **S. Rylova** (Nižní Novgorod) byla syntaktická modálnost staroruské věty. Autor příklady subjektivní a objektivní modálnosti ilustroval příklady ze staroruských památek. Dalším příspěvkem zaměřeným na starou ruštinu byl referát **A. Kalistratovové** (Nižní Novgorod). V něm se věnovala fungování posesivních konstrukcí se slovesy *буть* a *имѣть* v úředních dokumentech 12. až 14. století. O vzniku a vývoji tzv. kategorie stavu pojednala **O. Ušakovová** (Brno). Autorka svá pozorování dokládá bohatým materiálem z letopisů a z životopisů svatých z období 12. až 16. století. Srovnávací charakter měl referát **K. Kedron** (Brno), jenž pojednával o frazeologii v polsko-česko-bělorusko-ruském plánu. Autor-

ka si kladla otázku, jak se ve frazeologii projevuje genderová asymetrie a zda je možné takovou asymetrii považovat za příznak jazykového sexismu. Lexémem *šikana* a jeho ruskými ekvivalenty z kognitivního úhlu pohledu se zabývala **N. Naumova** (Brno). **S. Adámková** (Brno) přednesla referát, který pojednával o cizích propriích v ruských žurnalistických textech 19.–20. století. V různých obdobích byl upřednostňován jejich překlad, transkripce, transliterace či ponechání v původní grafické podobě. Poslední referát přednesla **O. Berger** (Brno), jež se zabývala problémem definice termínu u českých a ruských lingvistů. Sledova-

la i postavení terminologie v jazyce a historii pojmu *termín* vůbec.

Po odpoledním bloku přednášek opět následovala živá diskuse nad přednesenými referáty. Celá konference byla zakončena neformální besedou.

Zasedání je možné hodnotit veskrze pozitivně: probíhalo v přátelském prostředí, témata byla různorodá a přednesené referáty byly podnětné a skutečně aktuální. Staly se tak snad adekvátní připomínkou obou jubileí.

Jak již bylo řečeno v úvodu naší zprávy, referáty z konference budou vydány v publikaci, jež by měla vyjít zhruba v polovině tohoto roku.

Zbyněk Michálek